

Šamanem mezi indiány

Historik a etnolog Oldřich Kašpar je v Mexiku jako doma. Kus života věnoval výzkumům mezi indiány.

6

Občas vyhraješ, občas se poučíš...

Rozhovor s analytickým chemikem Miloslavem Pouzarem.

16

Vlakem bezpečně

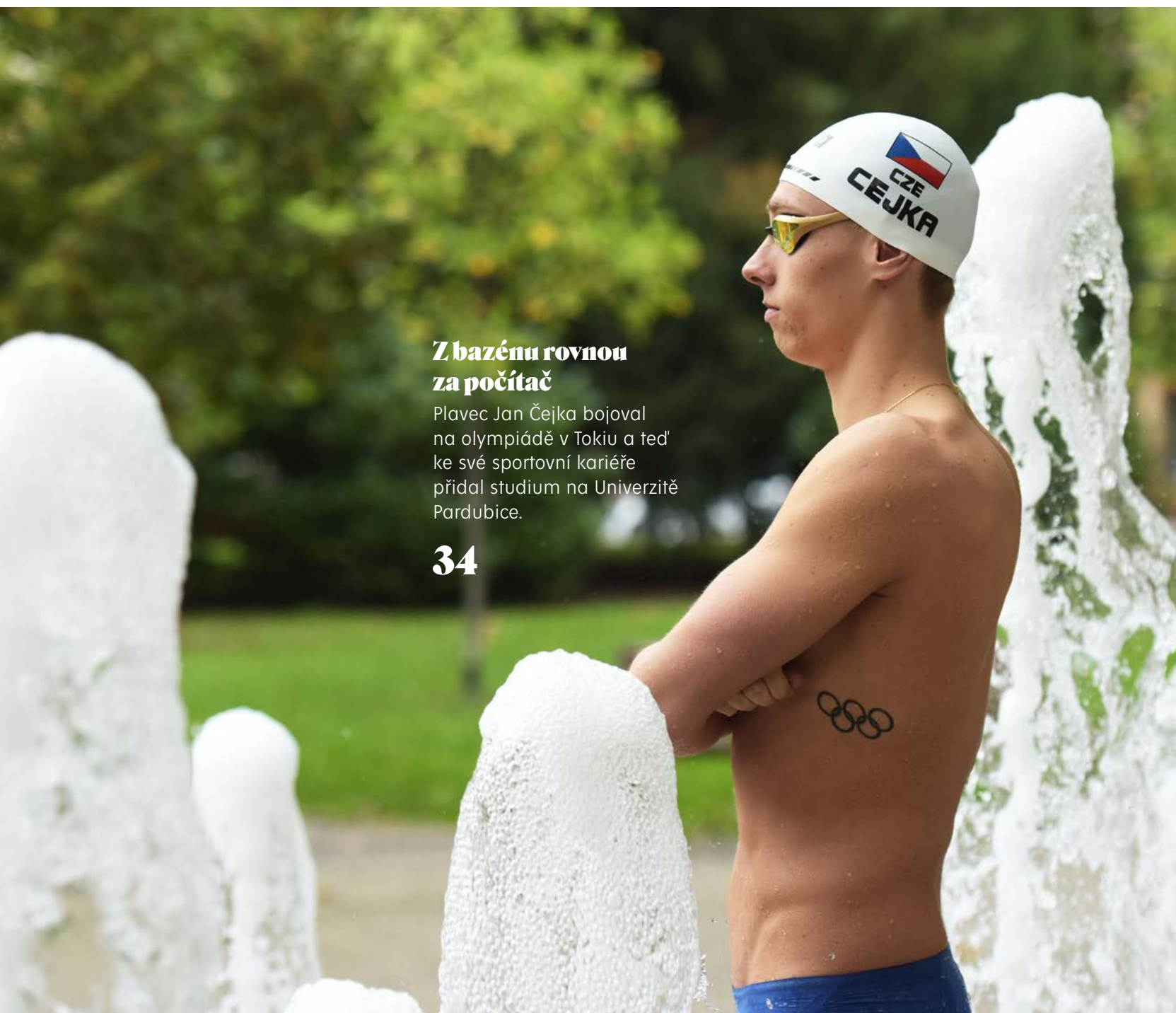
Petr Vnenk z Dopravní fakulty Jana Pernera spojil svůj koníček se studiem i s výzkumem.

22

Z bazénu rovnou za počítač

Plavec Jan Čejka bojoval na olympiádě v Tokiu a teď ke své sportovní kariéře přidal studium na Univerzitě Pardubice.

34

30

GENERACE

Cítím zde pouto, jako bych sem patřil

Student z Jemenu Ahmed Ahmed Ahmed Salem popisuje, jaké je to žít v odlišné kultuře.

38

TŘIKRÁT O

O Památníku Zámeček

Absolventi Fakulty filozofické Blanka Zubáková a Vojtěch Kyncl jsou autory nové expozice Památníku Zámeček, který připomíná temnou minulost.

EDITORIAL

Rektor Jiří Málek

3

PIXEL

Akce Příliv na univerzitě

4–5

FENOMÉN

Šamanem mezi indiány

Historik a etnolog Oldřich Kašpar má Mexiko za svůj druhý domov. Kus života věnoval terénním výzkumům mezi indiány.

6–9

KAMPUS

Stalo se na UPCE

Život na 7 fakultách Univerzity Pardubice.

10–13

LIDÉ UPCE

Hrdost na univerzitu

Rozhovor s budoucím rektorem Univerzity Pardubice prof. Liborem Čapkem.

14–15

FENOMÉN

Občas vyhraješ, občas se poučíš...

Analytický chemik Miloslav Pouzar se zabývá průmyslovou toxikologií a je zastáncem ochrany životního prostředí.

16–19

TÉMA

Vrbětické selhání

Absolventka Fakulty ekonomicko-správní napsala diplomovou práci o situaci kolem výbuchů ve Vrbeticích.

20–21

GENERACE

Vlakem bezpečně

Velký fanoušek železnice Petr Vnenk z Dopravní fakulty Jana Pernera propojil koníček se studiem i výzkumem bezpečnosti dopravy.

22–25

FOTOREPORTÁŽ

Noc vědců na Univerzitě Pardubice

Čas jako letošní téma Noci vědců pohledem popularizátorů vědy 7 fakult univerzity.

26–29

GENERACE

Z bazénu rovnou za počítač

Plavec Jan Čejka bojoval na olympiádě v Tokiu a teď ke své sportovní kariéře přidal studium na Univerzitě Pardubice.

34–37

Časopis My UPCE
můžete číst i online!

Naše univerzita

Jsou to právě čtyři roky, co jsem nastoupil opět jako rektor do čela Univerzity Pardubice a pokusil se dát naší vysoké škole směr i dynamiku k dalším změnám a vyšší kvalitě.

Když se ohlédnu, vidím několik zásadních událostí a důležitých momentů.

Středobodem našeho zájmu je především vzdělávání. Jeho kvalitu lze vnitřně posoudit například spokojeností našich studentů či profesním úspěchem našich absolventů. Vnější uznáním je udělení institucionální akreditace. Pokud ji chce vysoká škola získat, musí mít funkční a stabilní kontrolu kvality vzdělávacího procesu, který pracuje se zpětnou vazbou od akademiků, studentů a odborníků z praxe. Univerzita Pardubice má toto oprávnění pro šest oblastí vzdělávání na deset let od září 2018. Získala ho jako teprve čtvrtá univerzita v České republice. Od té doby naše Rada pro vnitřní hodnocení schválila 86 nových nebo modernizovaných studijních programů.

Naší další důležitou aktivitou je samozřejmě také pěstování vědy. Pečlivě jsme se připravovali na první hodnocení vysokých škol v České republice, které v roce 2020 provedli mezinárodní experti v rámci tzv. evaluačních panelů. Jsem velmi rád, že podle výsledků hodnocení jsme jednou z deseti nejlepších českých univerzit. Výsledek říká také další skvělou zprávu o naší univerzitě. Jsme schopni trvale rozvíjet

naš tvůrčí potenciál a dosahovat kvalitních výsledků ve vědě a výzkumu.

Jsem hrdý také na to, co o naší univerzitě vypovídá ocenění HR Award, které jsme získali od Evropské komise letos. Jsme univerzita, která pečuje o zaměstnance a dává jim prostor pro jejich rozvoj. Těším se, že opatření zavedená v souvislosti s tímto certifikátem zvýší naši atraktivitu při vyhledávání vědeckých talentů doma i v zahraničí a pomůže spolupráci

našich vědeckých týmů s českými i zahraničními studenty. Právě pro ně jsme dokázali

v uplynulých letech vytvořit nabídku studijních programů v anglickém jazyce a poskytnout jim lepší služby.

K rozvoji internacionalizace na Univerzitě Pardubice výrazně pomohl monitoring a audit MICHE, ze kterého vznikl náš akční plán a strategie v této oblasti.

Čtyři roky nejsou v životě vysoké školy se sedmdesátiletou tradicí příliš dlouhá doba. Ale i tato doba nastavuje další směřování a dává základy k dalšímu úspěšnému rozvoji. Systematická podpora značky naší univerzity je znát ve všech oblastech naší působnosti a já jsem na Univerzitu Pardubice právem hrdý.

Děkuji vám všem za to, že jste k tomu přispěli. Akademici a vědečtí pracovníci, studenti, zaměstnanci i absolventi. Všichni dohromady tvoříme naši univerzitu.

Jiří Málek, rektor

MY UPCE

ČASOPIS UNIVERZITY PARDUBICE

Vydává Univerzita Pardubice, Rektorát,
Oddělení propagace a vnějších vztahů, IČ: 00216275.

Adresa: Studentská 95, 532 10 Pardubice 2 **Telefon:** 466 036 413, 466 036 406 **E-mail:** myupce@upce.cz

Web: www.upce.cz/press **Redakce:** Věra Příbylová, Martina Macková

Redakční okruh: Lenka Čermáková, Lucie Košťálová, Andrea Koblížková, Martina Macková, Adrián Zeiner

Korektury: Zuzana Paulusová **Překlady:** Jazykové centrum Univerzity Pardubice

Fotodokumentace: Univerzitní konferenční centrum – Adrián Zeiner, Petr Špaček, Radek Plížík,
Milan Reinberk (FChT) a archiv UPCE. **Grafická úprava a sazba:** studio Designiq

Redakce si vyhrazuje právo krátit a editačně upravovat texty.

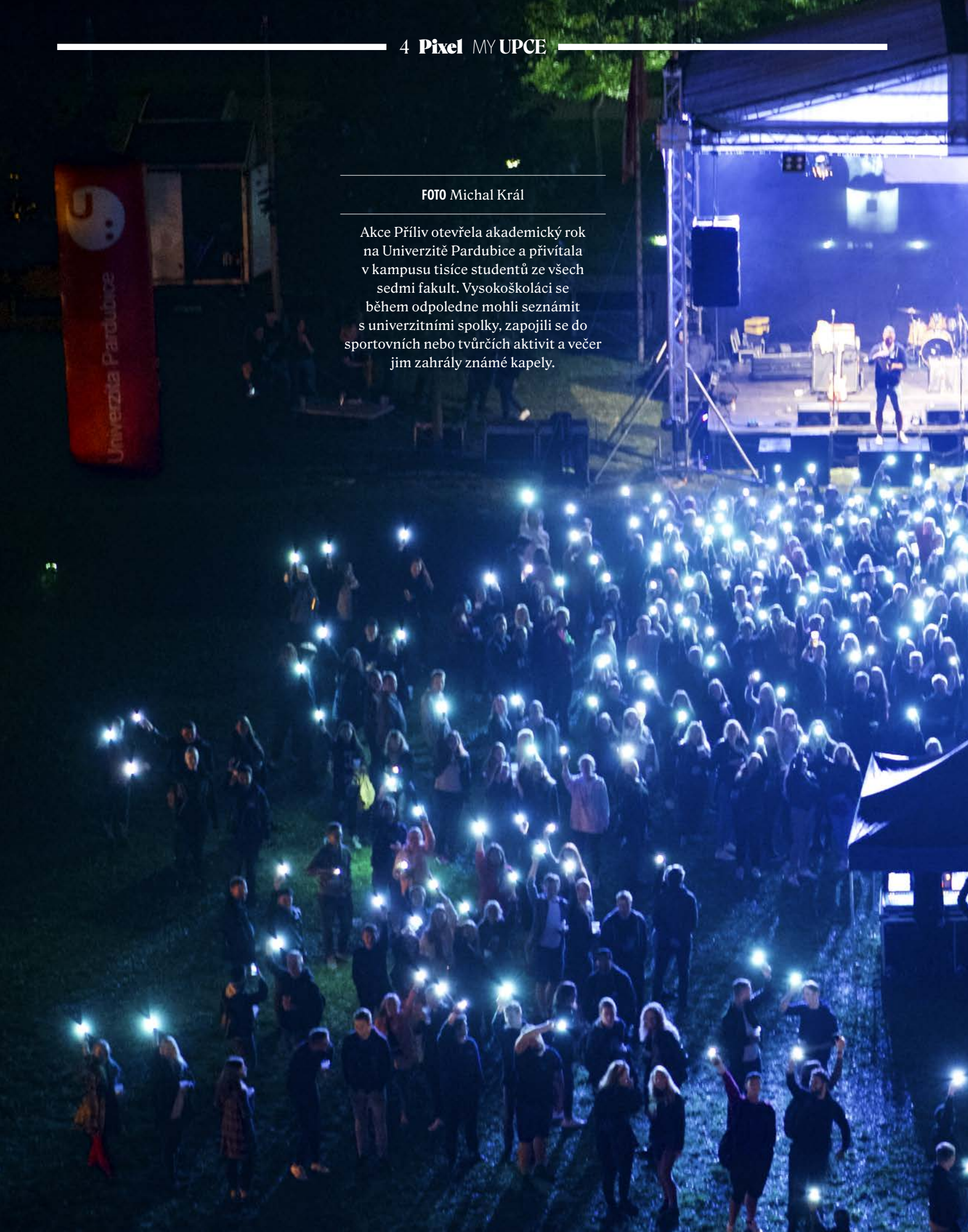
Tisk: Vydavatelství a polygrafické středisko Univerzity Pardubice

Číslo: 104/2021, prosinec 2021, náklad 1 200 ks,

4 vydání ročně, ISSN 2570-5644, MK ČR E 22928

FOTO Michal Král

Akce Příliv otevřela akademický rok na Univerzitě Pardubice a přivítala v kampusu tisíce studentů ze všech sedmi fakult. Vysokoškoláci se během odpoledne mohli seznámit s univerzitními spolky, zapojili se do sportovních nebo tvůrčích aktivit a večer jim zahrály známé kapely.

Šamanem mezi indiány

TEXT Věra Příbylová • FOTO Adrián Zeiner, Unsplash

Hovoří jazykem indiánů a stal se dokonce jejich šamanem. Historik, etnolog a iberoamerikanista Oldřich Kašpar z Fakulty filozofické označuje Mexiko za svůj druhý domov.

❶ **Kdybyste spočítal všechny dny, které jste strávil mezi Mexičany a Španěly, kolik by to bylo let?**

V Mexiku jsem strávil téměř sedm let. Ve Španělsku pět let a další roky vyjdou na Itálii, Tunisko a Spojené státy americké.

❷ **Sám ale pocházíte z vesničky Jestřebí v podhůří Jeseníků. Váš prapředek měl doma pušku „španělku“, odsud plynou touhy po dálkách?**

Někdy říkám, že to mám geneticky dané. Všichni moji prapředkové byli kováři, až na mého dědečka. A jeden z mých prapředků měl nejen ručnici „španělku“, ale měl také dvě knihy.

❸ **Jaké knihy?**

Bohužel z testamentu to není jasné. Nejde ani určit, v jakém jazyce byly psané. Předpokládám, že šlo o nějaké kosmografie, geograficko-historické spisy, které v 17. století lidé často četli.

❹ **Dělal jste genealogii vlastního rodu?**

S bratrem, který je archivář, jsme se naším rodem zabývali. Společně se chystáme po dědečkovi vydat deník z první světové války.

❺ **Svůj profesní život jste ale zasvětil indiánům.**

Dělal jste mnoho terénních výzkumů, bádali jste v mexických archivech. Proč jste si vybral Mexiko?

Je to paradoxní, protože už jako žák na základní škole jsem miloval antiku. Moji biblí byly Dějiny psané

Římem Vojtěcha Zamarovského. K šestnáctým narozeninám mi pak strýc daroval knihu Carla Coccioliho Dědic Montezumův a přečetl jsem ji za jednu noc. Je to psychologický román o tom, jak poslední nešťastný aztécký vladař noc před popravou vzpomíná na celý svůj život. Tehdy jsem se rozhodl – Aztékové, Mexiko a nikdo jiný.

➊ Musel jste mezi indiány proniknout, naučit se jejich jazyk... Bylo to obtížné?

Poprvé jsem se do Mexika dostal až v roce 1987. Do té doby to s ohledem na tehdejší politickou situaci nešlo. Aztécký jazyk náhuatl (navatl) jsem se nejdříve učil z misionářských gramatik ze 17. století. Když jsem ale přišel mezi indiány, zjistil jsem, že se jazyk změnil. Učil jsem se sám tím, jak jsem s nimi komunikoval.

➋ Měl jste dokonce speciální metodu učení.

Ano, není to pouze metoda, jak se naučit jazyk Aztéků, ale je to i metoda, jak se dostat mezi odloučená indiánská etnika. Nejde mezi ně jen tak přijít a říct jim, že tady budu bádát. To by se se mnou nebavila ani chýška. Zhruba tři dny se potuluju kolem vesnice a přespávám pod stromem. Po třech dnech přijdou i přes přísné příkazy děti. Dívají se na mě, pozorují mě... Vytáhnu blok a začnu malovat zvířata, jejich obydlí... Když děti poznají, co jsem nakreslil, radostně vykřiknou a já si to ihned zapíšu. Pokud uspěju u nich, druhý den přijdou prarodiče a s nimi navážu

vážný hovor. Když uznají, že jsem člověk, kterého mohou přijmout, přivítají mě oficiálně. Jenže pak přijde velká mela, vždycky se hádají, u koho budu bydlet. Svého hosta si totiž velmi váží. Jak kdysi řekl jeden můj detektivní hrdina, je to klenot na podušce přátelství.

➌ Jsou dnešní indiáni jiní než před třiceti lety?

Zcela určitě. Globalizace pronikla všude. Mladí mají mobilní telefony a staří si stěžují stejně, jako si stěžuje naše generace – že mládež nezná a nectí žádné hodnoty. U nich je to ale důležitější o to víc, že jejich tradice sahaly až do předkolumbovského období, ještě před příchod Španělů.

➍ Máte doma řadu artefaktů z cest. Jaké například?

Přivezl jsem si například calaveru, typickou lebku, která se používá při Dnu mrtvých, to jsou takové mexické Dušičky. Mexičané je slaví tak, že v každé domácnosti je obětní oltář a na něm jsou fotografie těch, kteří zemřeli. V dušičkovou noc jim před něj pokládají dary. Dávají jim i lahve s rumem a tequilou, kartony cigaret – zkrátka vše, co měli nebožtíci rádi. Pro děti se dělají velké calavery z barevného papíru, ty se plní cukrovím. Mám také malou nádobku z 15. století, která je krásně symetrická, přestože indiáni neznali hrnčířský kruh. Našel jsem ji v jedné skalní proláclině, kde ji uchránilo stabilní prostředí. Vypadalo to, že čeká na mě. Dostal jsem i sošku hlav-

Řeka plyne a plyne, nikdy neustává.
Vítr vane a vane, nikdy nepřestává.
Život ubíhá, nikdy se nevrací.

(anonymní indiánský básník, 15. století)

ního indiánského božstva z obsidiánu, sopečného skla, a pochází ze 14. století.

❶ Nechodíte jen mezi indiány, ale bádáte v mexických archivech. Co konkrétního jste tam hledal?

Narazil jsem na velmi zajímavé zápisy z 16. století ke španělské inkvizici. Například kněz píše, jak indiánka léčila a své nečisté ruce vkládala na lidi. Obvinili ji z čarodějnictví. Inkvizice byla v Novém Španělsku, neboli Mexiku, mnohem mírnější než ve Španělsku. Neupalovalo se, většinou šlo o nějakou veřejnou poputu.

❷ V archivech jste také našel hodně pramenů k jezuitům, o kterých píšete.

Dlouhodobě se zabývám česko-mexickými vztahy, několik knih jsem na toto téma napsal. Jezuitští misionáři z Čech, Moravy a Slezska působili na území Mexika od konce 17. století až do konce první poloviny 18. století. Bylo jich tam přes třicet dva. Někteří tam i zemřeli a dodnes tam mají hroby. To je nejvýraznější stopa, která v Mexiku zůstala. Dokonce i z korespondence do pražského Klementina jsem se dozvěděl, že když přijel visitador jednou za rok zkontrolovat, jestli páter vede misi dobře, bratři z české provincie mu hráli na housle. V Klementinu jsem zase našel žádosti, jak někteří naši misionáři psali do Čech, aby jim housle poslali.

❸ Bezpochyby budou Mexičané znát olympioničku Věru Čáslavskou. Je to tak?

Její jméno se přenáší z generace na generaci. Ze starších postav naší historie znají prezidenta Masaryka. Dokonce v hlavním městě Ciudad de México je Avenida Presidente Masaryk (*třída prezidenta Masaryka – pozn. red.*). Je zde jeho busta, tři pamětní desky a také socha odhalená v roce 2000.

❹ Česká historie ovlivnila i názvy čtvrtí. Jedna z nich se jmenuje Lidice...

Málo se ví, že Mexiko bylo první zemí, která protestovala proti Mnichovské dohodě, nikoliv Sovětský svaz, jak mé generaci vtloukali do hlavy. Kulturní veřejnost bedlivě sledovala dění v protektorátu. Když nacisté vypálili Lidice, na jejich počest byla jedna z čtvrtí, tenkrát ještě vesnice, na okraji hlavního města přejmenována na San Gerónimo de Lidice. Dost dlouho bylo jméno Lidice křestním jménem dívek.

❺ Šíříte kromě mexické kultury i mexickou kuchyni?

Je to opět oboustranné. Když přijedu do Mexika, vařím svým přátelům české pokrmy. Mám jednoho kamaráda, který dělá úžasnou zelňačku, akorát chutná úplně jinak, protože používá jiné suroviny. V Česku svým přátelům vařím zase něco mexického. Miluju fazole, ale takové fazole, jaké jsou v Mexiku,

v Česku neseženete. Pokoušel jsem se je kdysi vypěstovat, ale sežrali je hlemýždi, než stačily vyrůst. Asi jim také chutnaly.

❶ **V roce 2018 jste získal za šíření mexické kultury Řád aztéckého orla, nejvyšší mexické státní vyznamenání pro cizince. Jaký to je pocit?**

Tento řád z dvacetičtyřkarátového zlata obdržel jako první československý prezident Edvard Beneš. A má ho také profesor Polišenský, můj nezapomenutelný učitel z doby, kdy jsem byl na doktorském studiu. Velmi rád na něj vzpomínám. Když jsem tuto cenu dostal, vzpomněl jsem si na něj. Najednou jsem byl na té druhé straně také.

❷ **Napsal jste 32 knih, 10 jste jich přeložil a jste autorem 800 českých a zahraničních studií. O čem všem píšete?**

V odborné literatuře je těch témat několik. Zabývám se česko-španělskými vztahy, česko-mexickými vztahy, předkolumbovskou Amerikou. V literatuře jsem začal s překlady aztécké a inckokečuánské poezie, přešel jsem na indiánské mýty Mexika, z nichž jsem mnohé posbíral u ohniště. Pohádky jsem vydával pro dospělé i pro děti. Před několika lety v Mexiku vyšla kniha Mýty a legendy Starého Mexika, autor Oldřich Kašpar. Uspořádali tenkrát křest knihy. Stalo se, co jsem očekával. Vystoupil na něm jeden muž a razantně pronesl větu: „Jak je možné, že člověk ze země, o které jsem nikdy neslyšel, vydává naše národní pohádky!“ Jeden můj přítel vstal a usadil ho jedinou větou: „Když to neděláte vy, musí to za nás dělat cizinci. Tak prosím tě mlč!“

❸ **V názvech vašich děl se velmi často objevují slova jako smrt, magie, ďábel – například kniha Svatyně smrti, Záhada ďáblovy očí. Inklinujete k magii?**

Mám ještě knihu Zlato v rouše smrti... Je to možná podvědomé vyjádření toho, jak je svět nejistý. A co svět světem stojí, jdou proti sobě dvě síly, které v křesťanství personifikuje ďábel a Bůh. Celá řada jevů, které nás obklopují, je obestřena tajemstvím. Moje první sešitová kniha, která vycházela v edici Karavana, byla o Tajemství vlčí rokle. Tři historické povídky z mé rodné víscky Jestřebí – ze středověku, z třicetileté války a z období 18. století. Záhada ďáblovy očí je zase kombinace cestopisu, populárně-naučného textu a kuchařky. U cestopisů se snažím, abych nenápadnou formou čtenáře poučil, aniž by si toho všiml.

❹ **Je nějaká kniha, která se vymyká všem ostatním?**

Zatím není, ale asi brzy bude. Bude to vzpomínková cesta mým životem. Badatelskými, cestovatelskými a jinými příběhy. Prostřednictvím zajímavých lidí, se kterými jsem se setkal, budu vyprávět příběh. Bude utkán ze dvou linií, mého vědění a vědění jejich. Zkrátka čím mě obohatili vědci, spisovatelé, básníci ve Španělsku a Mexiku, ale i indiáni. Hlavní motto jsem si vypůjčil od Maxima Gorkého, který v jedné básni píše: Lidé jak včely létali v duši mou, obohacující ji, čím kdo mohl.

CV

doc. PhDr. Oldřich Kašpar, CSc.

(1952)

- Absolvent Pedagogické a Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci získal titul PhDr. v oboru historie. Disertační práci obhájil na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (CSc.), kde také habilitoval (doc.).
- Je autorem 30 odborných publikací v češtině, francouzštině, němčině a španělštině a několika set odborných studií a recenzí.
- Sbírá pověsti a lidovou slovesnost Mexika. Do španělštiny i češtiny přeložil mýty či legendy a se svými studenty sehrál několik her přenášejících diváka do starých časů Latinské Ameriky.
- Napsal a recituje indiánské básně.
- V roce 2018 byl na mexické Autonomní univerzitě státu Hidalgo (UAEH) v Pachuče jmenován čestným a hostujícím profesorem „profesor honorario y visitante“ a obdržel nejvyšší mexické státní vyznamenání pro cizince „Řád aztéckého orla“.
- V roce 2022 na Tři krále oslaví Oldřich Kašpar životní jubileum.

1

3

2

SRPEN

Ministr ocenil děkana za propagaci chemie

Medaili Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR 2. stupně převzal děkan Fakulty chemicko-technologické Univerzity Pardubice Petr Kalenda na slavnostním aktu v prostorách Senátu ČR. „Toto významné ocenění pro mě osobně znamená velmi mnoho. Je opravdu důležité vzbuzovat u mladých lidí zájem o technické obory i vášně pro vědu už od základní školy. Mnohé děti, které jsme za poslední roky aktivně na středních školách oslovili nebo viděli u nás se zápalen soutěžit, se už staly úspěšnými studenty nebo absolventy,“ řekl profesor Petr Kalenda. **1**

ZÁŘÍ

Vědci vyvinuli unikátní černou vrstvu

Výzkumníci Centra materiálů a nanotechnologií Fakulty chemicko-technologické z týmu Jana Macáka našli cestu, jak vyrobit černou formu oxidu titaničitého. Nový materiál ve formě vrstev nanotrubic se poprvé na světě využije ve výrobní praxi a objeví se na ciferníku hodinek známé značky. Vyvinout nový materiál trvalo vědcům rok. Spolupracovali na něm i s kolegy ze Středoevropského technologického institutu CEITEC VUT Brno.

ZÁŘÍ

Máme nové doktorské programy pro restaurátory

První doktorské studijní programy otevřela Fakulta restaurování Univerzity Pardubice. Program Konzervační vědy v péči o hmotné kulturní dědictví nabízí výchovu nových specialistů pro instituce, které působí v oblasti památkové péče, ve výzkumu i ve vysokoškolském vzdělávání, jako jsou například Národní památkový ústav, muzea, galerie, archivy, knihovny nebo vysoké školy. Na doktorském studiu spolupracuje fakulta s Vysokou školou chemicko-technologickou a s ČVUT v Praze. **2**

ZÁŘÍ

Univerzita otevřela knihovnu Karla Vocelky

Rakouský historik z Vídeňské univerzity daroval Ústavu historických věd Fakulty filozofické rozsáhlou sbírku 4 tisíc knih a časopisů. Sbírkou obsahuje díla, která patří k základním kamenům moderní evropské historiografie, ale i knihy, které odrážejí osobní zájmy historika. Profesor Vocelka, který se otevření knihovny účastnil, je významnou osobností středoevropské historiografie a zakladatelem vídeňského Instituts für die Erforschung der Frühen Neuzeit (IEFN). **3**

4

5

6

ZÁŘÍ

Vědci připravili kladně nabitě klastry boru

Jako prvním na světě se výzkumníkům z týmu profesora Aleše Růžičky z Fakulty chemicko-technologické podařilo připravit kladně nabitě karborany. Tyto sloučeniny boru, vodíku a uhlíku mají unikátní vlastnosti, které by mohly v budoucnu pomoci při léčbě zhoubných nádorů nebo vývoji nových materiálů. Unikátní výsledky pardubických chemiků, kteří spolupracovali s Akademií věd ČR, publikoval prestižní časopis Nature Communications.

ZÁŘÍ

Na vlastní kůži zdravotníkem

Fakulta zdravotnických studií Univerzity Pardubice pořádala poprvé Den krajského zdravotnictví. Společně se Střední zdravotnickou školou Pardubice nabídla žákům základních a středních škol možnost poznat různé profese zdravotníků pomocí zážitkových aktivit. Ti mohli zjistit, co obnáší práce praktické a všeobecné sestry, porodní asistentky, radiologického asistenta, zdravotnického záchranáře nebo zdravotně-sociálního pracovníka, a dozvědět se, jakou mají tyto obory perspektivu a uplatnitelnost na trhu práce. **4**

ZÁŘÍ

Noc vědců byla ve znamení času

Atraktivní pohled na vědu připravili výzkumníci ze všech sedmi fakult Univerzity Pardubice tentokrát v univerzitním kampusu a prostorách Dopravní fakulty Jana Pernera. Šestihodinový program Noci vědců na téma Čas nabídl zajímavé experimenty a kvízy. „Je skvělé, že jsme mohli po dvou letech přivítat zájemce o vědu přímo na naší univerzitě. Podporujeme zájem dětí i veřejnosti o poznání, vzdělání a vědu představujeme populárně-naučnou formou,“ uvedla prorektorka pro vnější vztahy Andrea Koblížková. **5**

ZÁŘÍ

Akce Příliv zahájila nový akademický rok

Více než tisíc vysokoškoláků odstartovalo nový akademický rok na akci Příliv. Nové studenty v univerzitním kampusu vítal několikahodinový koncert a sportovní i zábavné aktivity. Vysokoškoláci se seznámili s univerzitními spolky, získali informace o zahraničních studijních pobýtech, zacvičili si jógu, zahráli paintball nebo ochutnali univerzitní cider. Vysokoškolákům zazpíval Vysokoškolský umělecký soubor a zahrály kapely spojené s univerzitou, písničkář Jakub Ondra nebo pardubická skupina Vypsaná fixa. Letos na Univerzitě Pardubice začaly studovat asi 3 tisíce nových studentů. **6**

7

ZÁŘÍ

Mladí památkáři začali zkoumat pevnost Josefov

Univerzita získala možnost provádět zajímavý výzkum v terénu pro studenty památkových oborů. Studenti Fakulty filozofické začali dokumentovat část pevnosti města Josefov. Jejich práce pomůže při přípravě obnovy budov a opevnění této ceněné památky. Memorandum o spolupráci podepsal se starostou města Jaroměř děkan Fakulty filozofické Jiří Kubeš. „Díky této spolupráci máme něco, co žádná jiná filozofická fakulta v republice nemá, a to je aplikovaný, reálný výzkum,” řekl děkan. **7**

ŘÍJEN

Studentky uspěly v požárním sportu

Studentky dvou fakult úspěšně reprezentovaly Univerzitu Pardubice na Akademickém mistrovství ČR v požárním sportu. Eliška Tschöpková z Fakulty ekonomicko-správní vybojovala bronz v disciplíně výstup do 2. podlaží cvičné věže. Monika Hrazdilová z Fakulty chemicko-technologické se umístila v požárním sportu hned dvakrát na čtvrtém místě, a to ve výstupu na cvičnou věž a ve dvojboji – výstup do druhého podlaží cvičné věže a běh na 100 metrů s překážkami.

8

ŘÍJEN

Běh Univerzity Pardubice podpořil hospicovou péči

Na start prvního ročníku Běhu Univerzity Pardubice, kterou organizovaly Univerzitní sportovní klub a Katedra tělovýchovy a sportu, se postavilo 250 běžců, desítky cyklistů a sportovců s koloběžkami. Kromě pohybu akce nabídla studentům, zaměstnancům i veřejnosti možnost pomoci dobré věci. Výtěžek akce 11 tisíc korun podpořil domácí hospicovou péči Oblastní charity Pardubice. **8**

ŘÍJEN

Univerzita Pardubice získala ocenění HR Award

Certifikát HR Award zajišťuje vysoké škole větší atraktivitu při oslovování vědeckých pracovníků ze zahraničí i získávání významných grantů na podporu výzkumu. „Ocenění zvyšuje prestiž naší univerzity i její atraktivitu pro výzkumníky z celého světa. Je dokladem, že na Univerzitě Pardubice vytváříme podmínky pro lepší kariérní růst v oblasti výzkumu a vývoje,” řekl prorektor pro vnitřní záležitosti profesor Miroslav Ludwig. Jedním z prvních konkrétních aktivit je Mentorinový program, v rámci kterého nabídnou excelentní vědci pomoc doktorandům a nadějným výzkumníkům.

9

10

11

ŘÍJEN

Antropologové pořádali konferenci Sociocon

Cestou necestou byl název dvacítky ročníku konference Sociocon, kterou pořádali studenti Katedry kulturní a sociální antropologie Fakulty filozofické. Studenti, absolventi, akademici, čeští i zahraniční hosté diskutovali nad antropologickými tématy. A také pokřtili publikaci Původní obyvatelé a globalizace, na které se spolupodíleli vědci z Univerzity Pardubice. **9**

ŘÍJEN

Očkovací kamion v kampusu

Téměř tři stovky studentů, zaměstnanců, ale také občanů Pardubic využilo nabídku očkování proti covidu-19 přímo v univerzitním kampusu. Vysoká škola poskytla zázemí ve vestibulu Fakulty chemicko-technologické. „Uvědomujeme si, že očkování představuje nejúčinnější cestu, jak chránit zdraví a životy nás všech a zároveň umožňuje plnohodnotné vzdělávání,“ uvedla prorektorka pro vnější vztahy Andrea Koblížková. **10**

ŘÍJEN

Americká chargé d'affaires na univerzitě

Chargé d'affaires Velvyslanectví Spojených států amerických v ČR Jennifer Bachus navštívila Univerzitu Pardubice. S rektorem Jiřím Málkem jednala o možnostech další spolupráce v oblasti vědy a výzkumu a společně zasadili v kampusu univerzity pamětní strom přátelství. Spolupráce s USA je pro Univerzitu Pardubice významná, protože její vědci pracují na zahraničních výzkumných projektech a účastní se světových konferencí a přednášek. **11**

LISTOPAD

Listopad v kampusu

Univerzita si připomněla Den boje studentů za svobodu a demokracii. Připravila program pro veřejnost v několika dnech. Akce odstartoval videomapping k historii fakult a univerzity, noční stezka kampusem pro děti i příjezd Martina na bílém koni. Nechyběl ani tradiční akademický obřad, během kterého rektor ocenil akademiky i úspěšné studenty, koncert Komorní filharmonie a zvonění u auly, které symbolicky připomnělo události roku 1989. Katedra tělovýchovy a sportu pořádala Sportovní den a zároveň vyhlásila výsledky sportovních soutěží o Standardu rektora a nejlepší sportovce univerzity.

LIBOR ČAPEK

Hrdost na univerzitě

TEXT Martina Macková • FOTO Adrián Zeiner

**Náš absolvent, excelentní vědec a milovník turistiky.
To je budoucí rektor Univerzity Pardubice. Profesor Libor Čapek
se postaví do čela vysoké školy od února 2022.**

„Prostor pro neustálé zlepšování se vidím. Ostatně, pokud bych neviděl, pak bych ani nemohl být rektorem.“

❶ Co se vám vybaví, jaký máte pocit, kdykoliv slyšíte „Univerzita Pardubice“?

Srdeční záležitost. Cítím vděčnost za to, že je to moje alma mater, a hrdost, že zde mohu pracovat. Vidím studenty, kteří budou úspěšní v profesním i v osobním životě. Univerzitu Pardubice vnímám jako multioborovou univerzitu.

❷ Jste skvělý vědec, líder excelentního týmu a navíc pedagog. Nyní budete rektor, což je zcela odlišná práce. Jak plánujete sladit tyto role?

V současné době již nestačí být jen vědcem nebo pedagogem. Každý, kdo je řešitelem projektu, musí být zároveň dobrým manažerem a musí umět jednat s lidmi. V tomto směru se domnívám, že mohu na pozici rektora Univerzity Pardubice uplatnit své dlouholeté zkušenosti s vedením projektů realizovaných ve spolupráci více vysokých škol nebo partnerů z průmyslu.

Sklobit pozici rektora s mojí aktuální vzdělávací a vědeckou prací je samozřejmě prakticky nemožné. Vědecko-výzkumná činnost není jen o mně, ale o celém týmu. Je přirozené, že celou řadu aktivit převezmou mladší kolegové, se kterými již delší dobu spolupracuji. Pevně věřím, že mé rady a podněty budou pro skupinu i nadále přínosné. Na druhou stranu počítám s tím, že budu stále, i když v menší míře přednášet.

Pozice rektora Univerzity Pardubice je pro mě velká výzva a velký závazek. Být rektorem této univerzity bude zcela prioritní. Chtěl bych, aby po uplynutí mého funkčního období byl za mnou i mým týmem vidět zřetelný výsledek práce. Takový výsledek, který bude akademická obec hodnotit pozitivně.

❸ Na co se jako rektor chcete především soustředit?

Univerzita Pardubice se musí opírat o jasně definovaný a trvale udržitelný mix vzdělávací a vědecko-výzkumné a tvůrčí činnosti. Chtěl bych podpořit synergie v rámci činnosti našich sedmi fakult.

V první fázi se zaměřím na diskuzi, která povede ke zvýšení atraktivity nabízených studijních programů a bude se týkat po-

tenciálu přípravy nových studijních programů. V následujícím období budeme mít prostor pro přípravu profesních studijních programů. Velký prostor vidím také v přípravě multioborových studijních programů, které znamenají spolupráci více fakult.

V oblasti vědy a výzkumu bych chtěl klást důraz na tvorbu větších týmů, schopných konkurence nejen v českém, ale i v mezinárodním prostředí. Dnešní velmi turbulentní doba zvýšila nezbytnost digitalizace a automatizace služeb a procesů. Chtěl

bych se zaměřit na to, abychom této příležitosti využili a snížili administrativní zátěž vyvíjenou na pracovníky univerzity. Byl bych také moc rád, kdyby moderní zázemí univerzity a náš kampus poskytovaly dál prostor pro studentské i univerzitní akce a na naší vysokou školu pravidelně mířili v rámci popularizačních akcí žáci i veřejnost.

❹ Vidíte prostor pro další posun Univerzity Pardubice v řádu let?

Ano. Prostor pro neustálé zlepšování se vidím. Ostatně, pokud bych neviděl, pak bych ani nemohl být rektorem. Stejně jako se absolvent naší univerzity stále a dál vzdělává ve svém oboru, také naše univerzita se musí neustále vyvíjet, modernizovat a přinášet nové trendy. Aby byla atraktivní pro studenty a zaměstnance.

❺ Jaká by podle vás měla být Univerzita Pardubice budoucnosti?

Univerzita Pardubice by měla už trvale patřit mezi deset nejvýznamnějších univerzit v České republice. Univerzitu Pardubice si představuji jako moderní instituci, která vytváří kvalitní prostor a takové zázemí, aby studenti byli hrdí na to, že u nás studují, a zaměstnanci, že pracují právě na této univerzitě.

❻ Jaké místo v Pardubicích máte rád a proč?

V okolí Pardubic je pro mě oblíbeným místem Kunětická hora. Je to zajímavé místo a především je to od Pardubic nejbližší hora. Mám totiž rád hory, turistiku a s rodinou podnikáme výlety do vzdálenějších míst klidně i na jediný den. V poslední době se nám začalo velmi líbit v Krkonoších, zejména v okolí Špindlerova mlýna a Harrachova.

CV

Prof. Ing. Libor Čapek, Ph.D.

(1975)

Prorektor pro vědu a rozvoj a vedoucí Katedry fyzikální chemie na Fakultě chemicko-technologické získal inženýrský titul v roce 1998. Bylo to v oboru Fyzikální chemie právě na Fakultě chemicko-technologické Univerzity Pardubice. Disertační práci řešil v Ústavu fyzikální chemie Jaroslava Heyrovského Akademie věd ČR. V roce 2004 ji obhájil na Univerzitě Pardubice v oboru Fyzikální chemie s názvem „Struktura Co center v zeolitech beta. Selektivní katalytická redukce NO propanem na Co-zeolitech v přítomnosti vodní páry“. Za vynikající studijní výsledky v doktorském studijním programu získal Cenu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy. Za osudové považuje své doktorské studium ve vědecké skupině paní Dr. Blanky Wichterlové, kde měl mimo jiné možnost podílet se na výzkumu katalyzátorů pro dopravní prostředky. V roce 2009 se stal docentem a v roce 2017 profesorem v oboru Fyzikální chemie na Univerzitě Pardubice. Dlouhodobě se zabývá výzkumem v oblasti heterogenní katalýzy a fotokatalýzy. Od roku 2007 se podílel na řešení významných projektů, zastával funkci předsedy Akademického senátu Fakulty chemicko-technologické, působí ve vědeckých radách vysokých škol nebo v Národním akreditačním úřadu. V letech 2019–2020 byl proděkanem pro vědu a v roce 2020 se stal prorektorem pro vědu a rozvoj. V listopadu 2021 byl zvolen kandidátem na rektora Univerzity Pardubice.

Občas vyhraješ, občas se poučíš...

TEXT Šárka Rusnáková, Věra Příbylová • FOTO Adrián Zeiner, Pexels.com

Analytický chemik se specializací na průmyslovou toxikologii, který píše beletrii a rád popularizuje vědu. Miloslav Pouzar z Fakulty chemicko-technologické mluví o jedech i ochraně přírody.

❗ Jde skutečně vyrobit bombu z deseti gramů máku, jak píšete ve své knize *Kalich hořkosti*? Existuje knížka *Sometimes you win, sometimes you learn* – Občas vyhraješ, občas se poučíš. Tohle byl přesně ten případ, na kterém jsem se během své diplomové práce poučil. A poučilo se asi i dost dalších lidí. Při mikrovlnném rozkladu máku jsem totiž dokázal zlikvidovat laboratoř České zemědělské a potravinářské inspekce.

❗ Proč mák vybuchl?

Mák obsahuje tuky a smyslem práce bylo připravit vzorky rostlinného materiálu pro chemickou analýzu. To se dělá tak, že se materiál rozpouští v poměrně drastických chemikáliích, v tomto případě v kyselině dusičné a peroxidu vodíku. Došlo k chemické reakci, kde vznikly patrně třaskavé peroxidy.

❗ Vzal jste si ponaučení?

Ano. Uvědomil jsem si mimo jiné, že v kritické situaci je potřeba kolem sebe mít dobré lidi, kteří vás v tom nenechají. Jako můj tehdejší vedoucí z České zemědělské a potravinářské inspekce. Přístroj ve svém volném čase opravil a pomohl mi diplomku dokončit. Druhá věc byla kariéře důležitá: v době, kdy jsem dělal experiment, jsem vůbec neuvažoval jako chemik. Chtěl jsem mít hezký graf a přemýšlel jsem jako statistik. Příroda mě přesvědčila, že to takhle nejde.

❗ Je tedy chemie nebezpečná?

Pokud ji děláte s vědomím, že děláte chemii, nebezpečná není.

❗ Jste vášnivým čtenářem detektivek. Návod, jak se někoho zbavit, dávat nebudeme, ale... Existuje dokonalá vražda jedem, který by těžko někdo odhalil?

Forenzní toxikolog by vám asi řekl více. Já učím obecnou toxikologii a zabývám se průmyslovou toxikologií. Tuto otázku neslyším poprvé, ale ona má v sobě rozpor. Kdyby to bylo nezjistitelné, nevím to ani já. Ale s rozvojem analytické chemie muselo travičů hodně ubýt.

❶ Máte nějaký příběh z historie?

Například belgický hrabě Hippolite Visart de Bocarmé z poloviny 19. století se pokusil svého švagra otrávit nikotinem. V jedné učebnici toxikologie se dočetl, že nesmí používat anorganické jedy, ale organické, které nebude nikdo schopný odhalit. Takže si myslel, že připravil dokonalou vraždu. Jenže informace v učebnici byly zastaralé. Věda kráčela dál a do průběhu soudního řízení zasáhl tehdy neznámý student chemie Jean Servais Stas, který objevil způsob, jak stanovit ve tkáních zbytky nikotinu. Spoléhání na zastaralé informace se tedy hraběti Bocarmé stalo osudným.

❷ Vědci také řešili, co musel vypít Sokrates. Byl to bohlav? Zjistilo se to?

V tomto případě máme k dispozici pouze nepřímé důkazy. Nemáme tělo, ze kterého bychom mohli odebrat vzorky. Soudit na základě symptomů a popisů popsaných v historických textech je poměrně složité. Ten, kdo popisoval Sokratovu smrt, si Sokrata zřejmě vážil a některé klinické příznaky, které jsou nepříjemné, v textu ani nepopsal. Vždycky tedy existuje nějaká míra pravděpodobnosti, ale nemůžeme nic říci s jistotou.

❸ Učíte toxikologii. Jak jste se k ní dostal?

Dostal jsem nabídku, která mi přišla jako zajímavá výzva. Často bývám postavený do situace „Nechceš to zkusit?“ První roky byly náročné, protože mi chybělo období zaškolení. Byl jsem hozený do vody a musel jsem plavat. Tím, že mi nikdo nepředal zažité postupy ve výuce, jsem ale mohl zvolit netradiční přístup. Dal jsem předmětu jinou náplň.

❹ Jakou?

Studenti musí propojovat poznatky z jiných oborů.

❺ Přírodní látky mohou zabíjet. Ale je v tom také rozpor. To, co je přírodní, je lepší?

Na jedné toxikologické konferenci jsem viděl úžasnou přednášku švýcarského psychologa Michaela Siegrista. Překlad jejího názvu do češtiny by zněl: *Přírodní je fajn, syntetické fuj*. Ukazoval v ní na urči-

tých věcech, jak se lidé ve vztahu k chemickým látkám chovají hodně iracionálně. Že všechno přírodní považují za zdravé a prospěšné, ale co vyrobil člověk, považují za nebezpečné. Z hlediska toxikologie tohle nedává žádný smysl.

❶ Jak to myslíte?

Když porovnáme postoj odborníků, kteří se zabývají riziky chemických látek, s laickým postojem, najdeme skutečně největší rozpor ohledně vnímání nebezpečnosti právě u látek přírodního původu. Původ látek nám z pohledu toxických účinků nedává žádnou užitečnou informaci. Pokud bych měl zařadit látky do nějakého žebříčku zohledňujícího toxicitu, na vrcholu budou přírodní látky, jako je například botulotoxin.

❷ A co když je výrobek označený eko?

To je také velmi zajímavé. Že se dobře rozkládá v životním prostředí, neznamená, že nemůže mít nějaká zdravotní rizika.

❸ Věnoval jste se tématu glyfosátu, herbicidu, který hubí plevel.

Rád o něm přednáším. Je to učebnicový příklad zkrusleného postoje tím škatulkováním na „dobrý“ a „špatný“. Glyfosát je herbicid, kolem jehož toxikologie je hodně nejasností. Někteří by ho chtěli zakázat, protože může způsobit rakovinu. Ale výzkum karcinogeneze není podle mě udělaný dobrým způsobem. Proto není jednoduché odpovědět, jestli je opravdu karcinogenní. V některých ohledech nemáme dost informací.

❹ Dal byste si ho na zahrádku?

Na svou malou zahrádku bych ho nepoužil, plevel vytrhnu. Velké zemědělské technologie glyfosát využívají k ochraně přírody. Zní to asi kontroverzně, ale jeho využití je součástí tzv. půdyochranných technologií, které dokážou bránit erozi půdy. Rozumné používání glyfosátu nese jasné benefity.

❺ Musíme mít jistotu, že benefity převažují?

Ano. Musíme si být jisti, že nám použití látky přináší víc benefitů než problémů. Stává se, že se nějaká látka přestane používat a je nahrazena alternativou, o jejích účincích toho mnoho nevíme. Předpokládáme, že nové je lepší než staré, jaksí z principu. Jenže u každé chemické látky musíme očekávat nějaké vedlejší účinky, stejně jako jsou u léků.

„Původ látek nám z pohledu toxických účinků nedává žádnou užitečnou informaci. Pokud bych měl zařadit látky do nějakého žebříčku zohledňujícího toxicitu, na vrcholu budou přírodní látky, jako je například botulotoxin.“

❶ **Když jste u těch léků. Napadá mě šílená kauza s lékem thalidomidem z 50. let 20. století.**

Thalidomid bylo léčivo, které mělo sedativní účinky. Používalo se i jako hypnotikum. Lékaři jej předepisovali zejména v Německu ženám proti ranním těhotenským nevolnostem. Jeho účinky byly ale fatální, protože se u několika desítek tisíc dětí nevyvíjely končetiny. Měly závažná postižení, různé deformace a znetvoření, byly bez rukou a bez nohou...

❷ **Proč léčivo přišlo na farmaceutický trh?**

Měla to být alternativa návykového barbiturátu. Snaha vyhnout se jednomu nebezpečí vedla k podcenění jiného. Thalidomid poškozuje plod, jelikož zabraňuje rozvoji cév – angiogenezi. To se ukázalo jako funkční v případě léčby některých typů nádorů. Tím chci říct, že i taková látka může při určitém typu použití přinášet benefity.

❸ **Jak jste se dostal k chemii?**

V životě člověka existují klíčoví lidé. Na základní škole jsem potkal velmi špičkového a nadšeného učitele chemie a přírodopisu Luboše Musílka. Byl tou pochodní, která dokáže druhé zapalovat. Pobízel nás do různého experimentování. Málem jsem ho připravil o život, když mi vybuchl sodík. Měl jsem s chemií dramatické začátky už v sedmé třídě. Přesto jsem byl rozhodnutý studovat chemii.

Tatínek mi sehnal propagační prospekty středních škol zaměřených na tento obor. Na letáku Střední průmyslové školy potravinářské technologie byla hezčí děvčata, proto jsem tam šel (*smích*). Byli zde ale velmi dobří učitelé na analytickou a fyzikální chemii. Tady jsem získal silný vztah k analytické chemii díky inženýrce Novotné.

❹ **Takže cesta vedla na vysokou školu?**

Jsem z generace, která měla po střední škole jasno, že ji čeká vojna, nebo vysoká. Jako antimilitarista

jsem byl nadšený myšlenkou jít na vysokou školu. Někteří odcházeli do Prahy, ale já jsem byl tenkrát velmi aktivní v místním hnutí Brontosaurus. Zůstal jsem v Pardubicích, kde řada mých kamarádů studovala na Vysoké škole chemicko-technologické.

❺ **Není to zvláštní spojení ochrana životního prostředí a chemie?**

Není. Už v 90. letech, kdy jsem začínal v hnutí Brontosaurus, bylo jasné, že chemický průmysl je zodpovědný za celou řadu škod na životním prostředí. A mně vždycky přišlo logické, že škody se musí napravovat tam, kde vznikají. Ale nenapraví je někdo, kdo bude vést dlouhé debaty o tom, že je třeba chránit životní prostředí. Bude to ten, kdo bude rozumět technologiím, bude schopný toxické látky likvidovat nebo vymýšlet postupy, které k produkci toxických látek nepovedou.

Ochranu přírody jsem vždycky považoval za technicistní záležitost a nikdy mě nenapadlo, že v tom existuje nějaký rozpor. Ano, je dobré přesvědčit společnost, že musíme životní prostředí chránit, což je doména humanitně zaměřených oborů. Ale jak to budeme dělat, to musí řešit technické obory. Přijde mi naprosto přirozené, že jsou katedry ochrany životního prostředí na chemických nebo technických školách. To je ta cesta, jak se dají věci zlepšovat.

❻ **Co považujete za svůj největší životní úspěch?**

Mám dva životní úspěchy. Jeden se jmenuje Baruška a druhý Jaromír. Moje děti. Ale profesní... Je to zpětná vazba od absolventů. Když vám po ukončení studia řeknou: „Bylo to dobré, stálo to za to.“ To není málo. Když vedete magisterského nebo doktorského studenta, tráví s vámi poměrně klíčový okamžik ve svém životě. Je to velký závazek, nepokazit mu to. Má jen jednu možnost a vybral si zrovna vás.

CV

prof. Ing. Miloslav Pouzar, Ph.D.

(1973)

Analytický chemik, popularizátor vědy a vysokoškolský pedagog, který se zaměřuje na toxikologii, environmentální toxikologii a ochranu životního prostředí. Vystudoval v Pardubicích a dnes působí v Oddělení ochrany životního prostředí na Fakultě chemicko-technologické. Je autorem odborných, ale také populárně-vědeckých publikací a povídek ze svého oboru.

Vrbětické selhání

TEXT Věra Příbylová • FOTO Depositphotos, archiv Martina Štěpáníkové

Vrbětice. Název obce, pod kterou si každý představí kauzu, která dosud rezonuje a zasahuje do mezinárodních vztahů. Vrbětice byly také tématem diplomové práce absolventky Fakulty ekonomicko-správní (FES) Univerzity Pardubice.

Mezi novináři se letos objevil dokument, který ukazuje, jak selhal integrovaný záchranný systém, když v roce 2014 došlo ke dvěma výbuchům muničních skladů ve Vrbětících. Překvapivě se tím novým materiálem stala diplomová práce Martiny Štěpáníkové, která mimořádnou událost ve Vrbětících analyzovala dva roky poté, kdy došlo k výbuchu dvou muničních skladů (16. října a 3. prosince 2014). Martina Štěpáníková (rozená Kňavová – pozn. red.) popsala a analyzovala strukturu a dynamiku událostí, které vedly k selhání krizového managementu i aktérů.

„Upřímně mě nikdy nenapadlo, že si moji práci ještě někdo přečte. Proto mě ohromilo, když mě letos v polovině července informoval můj vedoucí diplomové práce, že o ní vědí i lidé ze zpravodajských služeb,“ říká dnes Martina Štěpáníková, absolventka Fakulty ekonomicko-správní.

Autorka a studentka oboru Regionální rozvoj: Bezpečnost regionu tehdy musela podrobit podrobné rešerši vybraná média, analyzovala nespočet zpráv, které se kolem kauzy objevily. Přiznává, že nebylo jednoduché zpracovávat bezpečnostní téma v kauze,

kteřá byla v médiích od počátku ožehavým tématem. Bylo totiž nutné, aby udělala detailní analýzu událostí kolem vrbětických výbuchů, a také popsala, jak jednotlivé bezpečnostní orgány na situaci reagovaly. „Znamenalo to přečíst a zorientovat se ve stovkách článků a nastudovat si teorii k dané problematice,“ říká. Tématu se ze začátku i obávala: „Respekt jsem měla i z toho důvodu, že se jednalo o mimořádnou událost, při které zahynuli dva lidé,“ dodala absolventka.

Podle vedoucího diplomové práce a experta na bezpečnostní politiku a krizový management Bohuslava Pernici je právě tato diplomová práce velmi inovativní. Studentka totiž analyzovala mimořádnou událost s využitím aparátu oboru public policy (veřejná politika), což je něco mezi sociologií a ekonomikou. K tomu přidala sociální konstruktivismus, když sledovala četnost zmínek o události v médiích. Tedy sledovala, jak ožívá nebo naopak upadá zájem médií o historicky nejdéle trvající mimořádnou událost, kterou řešil integrovaný záchranný systém. „Diplomka je skvělou případovou studií a jejím účelem bylo ověřit, jak tehdejší orgány krizového řízení respektovaly doporučení teorie krizového řízení. Práce pak sloužila také jako příprava studentů na cvičení, kde jsme se snažili simulovat činnost krizového štábu kraje,“ říká Mgr. Ing. Bohuslav Pernica, Ph.D. z Ústavu správních a sociálních věd Fakulty ekonomicko-správních.

Zájem médií o diplomovou práci na jaře letošního roku ho překvapil: „Vystoupení nejvyšších představitelů vlády ČR ke kauze Vrbětice se nejdříve odrazilo v čtenosti mého profilu na ResearchGate. Nejčtenější článek byl ten, který jsme s Martinou na téma Vrbětice udělali jako specifický výzkum a publikovali ho v časopise vydávaném Institutem ochrany oby-

vatelstva Hasičského záchranného sboru v Lázních Bohdaneč.“

V mimořádné situaci, jakou byly Vrbětice, byla zcela zásadní krizová komunikace. „Primárně měl v této situaci vystoupit ředitel Vojenského technického ústavu jako pronajímatel areálu a majitel firmy Imex Group, jehož zaměstnanci na místě zahynuli a který měl sklady pronajaté. Samozřejmě byl na místě i větší osobní kontakt dalších aktérů s místními obyvateli,“ popisuje autorka diplomové práce Martina Štěpáníková výsledky, ke kterým došla. Bylo to velké selhání komunikace. Hasiče s prvním ohlášením nikdo neinformoval, že jde o požár muničního skladu, protože areál nebyl zařazen do krizového ani havarijního plánu kraje. Autorka v diplomové práci také

ukazuje na to, že se postupy bezpečnostních orgánů v případě druhého výbuchu skladu v prosinci 2014 změnily. Reakce orgánů krizového řízení byla rychlejší, protože se už poučily z říjnového výbuchu.

Dalo se ale vůbec této mimořádné situaci předejít? „Z pohledu teorie rizika a krizového plánování je vždy možnost předejít špatným událostem.

Když už se ale přihodí, lze se z nich poučit.

Například na případové studii, kterou jako kvalifikační práci zpracovala Martina. Problematické je, když se věci opakují. To už je systémové selhání,“ zhodnotil Bohuslav Pernica.

Také Martina Štěpáníková míní, že vrbětická kauza je dokonalým příkladem, na kterém by se mohly bezpečnostní orgány učit. I z chyb kolegů. „Vrbětice ukázaly na to, jak nedostatečná byla kontrola materiálu v muničních skladech, ale také provázanost právních předpisů, které upravují nakládání s municí a celý systém zabezpečení skladů,“ shrnula Martina Štěpáníková.

Za zpracované téma získala Martina Štěpáníková cenu děkanky Fakulty ekonomicko-správních za nejlepší diplomovou práci.

Vlakem bezpečně

TEXT Šárka Rusnáková, Věra Příbylová • FOTO Adrián Zeiner, Unsplash, Pixabay

Byl na Sibiři, v Mongolsku, ale i v Číně. Cestoval v komfortu i ve vozech vytápěných uhlím. Svůj koníček propojil Petr Vnenk se studiem na Dopravní fakultě Jana Pernera a výzkumem.

❶ **Jste velký fanoušek železnice. Je doprava na ní bezpečná?**

Jsem o tom přesvědčený. Nehody, které se občas stanou, jsou samozřejmě neštěstím, ale ve srovnání se silniční dopravou je ta železniční stále bezpečnější. Když k nehodě dojde, musí se zapracovat na tom, aby se už neopakovala.

❷ **Zabýváte se bezpečností na železnici. Na co se konkrétně zaměřujete?**

Zabýváme se železniční infrastrukturou, konkrétně problémem napětí v bezстыkové koleji, kvůli kterému může docházet k vybočení koleje nebo lomu kolejnic. Tyto dva typy poruch vycházejí z vlastností bezстыkové koleje. Zatímco dříve cestující při jízdě poslouchali specifický zvuk...

❸ **Takový drnčivý zvuk...**

Přesně tak. Ten vznikl, když dvojkolí přejíždělo přes kolejnicové styky, kde jedna kolejnice končila a druhá začala. U nás se od 30. let pracovalo na odstranění těchto styků a vytvoření bezстыkové koleje. Zjistilo se, že kolejnice je možné svařit do nekonečně dlouhých pásů, čímž dojde k odstranění zvuku. Proto je dnes jízda vlaku už plynulá a tichá.

❹ **Měly styky nějakou funkci?**

Ano, umožňovaly ocelové kolejnici dilatovat, tedy tepelně se roztahovat nebo smršťovat. Když se styky svaří, už to nejde. Kolejnice se ale i přesto chce nahříváním roztáhnout, ale nemůže, a proto v ní roste osová mechanická napětí. Je to podobné, jako když do horniny nateče voda a zamrzne. Led má větší objem než voda, proto hornina popraská.

❺ **To se může stát i kolejnici...**

Ano, může se stát, že trať kolej neudrží. Když se chce kolejnice smrštít a nemůže, dojde k jejímu přetržení – mluvíme o lomu kolejnice. V létě se chce zase roztáhnout, ale nemá kam, takže napětí překročí kritickou mez a dojde k vybočení koleje, kdy kolej vytvoří esíčko a roztáhne se do strany či nahoru.

❻ **Když vlak na takovou kolej vjede, může vykolejit. Vy ale máte projekt, který nehodám může zabránit. Co s kolejemi děláte?**

Snažíme se zjistit, jaké napětí v kolejnici v určité chvíli je, jelikož v současné době neexistuje spolehlivá metoda, která by to měřila. Je celá řada destruktivních metod, kdy můžeme kolejnici rozříznout a sledovat, o kolik se zkrátí. Z toho lze počítat napětí, které v ní bylo, než jsme ji rozřízli.

❼ **To ale vyžaduje vlakovou výluku...**

Přesně tak. Je to drahé, náročné a musíte zavřít trať, tudíž se to nedělá. Rádi bychom proto našli nedestruktivní metodu. Zatím žádná z těch, které odborníci zejména v USA testovali, se nedokázala v praxi prosadit. My používáme snímače, které se nazývají tenzometry a snímají deformace. Chceme jimi zjistit, jak se bezстыková kolej v čase deformuje.

❽ **Jak to funguje?**

Kolejnice svařujeme při neutrální teplotě, při níž je v materiálu nulové napětí. Tenzometry nalepenými ještě před svařením zjišťujeme, jak se kolejnice v různých časech deformuje. V hustém lese se může více smrštít a na prosluněné pláni zase roztáhnout. Díky snímačům můžeme celou změnu zaznamenat.

Když se metoda osvědčí v praxi, může ji Správa železnic začít využívat ke sledování své železniční sítě a například snížit rychlost vlaku v místech, kde hrozí porucha koleje.

➊ Další váš projekt je Erasmus +. O co se jedná?

Je to mezinárodní projekt, který se zabývá vzděláváním v oblasti železnic a na kterém spolupracujeme s univerzitami a soukromými firmami z různých zemí, jako je Turecko, Rakousko a Velká Británie. Cílem je sjednotit systém odborného vzdělávání v železniční oblasti a získat kvalifikace pro různé činnosti v této oblasti. V Evropě máme totiž částečně jednotnou, tedy interoperabilní železniční síť. V praxi to znamená, že český vlak může jet třeba do Portugalska. Každá železniční správa může mít své normy, jak trať postavit, ale i přesto musí umožnit českému vlaku bezpečně projet.

➋ Lze projet do Portugalska?

Ano, ale stále je tam z hlediska interoperability celá řada překážek. Problém je například v jiné napěťové soustavě. Dalšími problémy jsou také jiná návěstidla, vlakové zabezpečovače a podobně. Jsou ale i evropské zabezpečovače, což je například ETCS – ten když se rozšíří, nebude opravdu problém, aby vlak vyjel z Prahy a skončil třeba v Lisabonu.

„Osobně se mi líbí, jak funguje železniční doprava v Japonsku, kde mají vysoký modal split, což je procento cest uskutečněných vlakem.“

➌ Která země, co se týče železnice, by nám mohla jít příkladem?

Osobně se mi líbí, jak funguje železniční doprava v Japonsku, kde mají vysoký modal split, což je procento cest uskutečněných vlakem. Z Evropy je to švýcarská železnice.

➍ Jezdíte při cestách po Evropě autem, nebo vlakem?

Vlakem jezdím rád nejen po Evropě. Cestovat vlakem po Evropě, kde jsou husté a kvalitní železniční systémy, je výborná volba. Třeba na Islandu ale není v současné době železnice, takže auto se občas hodí, a v takovém případě je to opodstatněné.

➎ Zažil jste nějaké dobrodružství během svých cest?

Na svém prvním zahraničním pobytu v Bulharsku v roce 2010 jsem se vydal vlakem ze Sofie do Varny. Jelikož jízda trvala asi devět hodin, vybral jsem si noční vlak. Když jsem večer přišel na nástupiště, ucítil jsem vůni uhlí. Zjistil jsem, že pojedeme vlakem, jehož vozy jsou vytápěné tuhými palivy. Ve vlaku bylo velmi přetopeno, přestože jsme si po nástupu sundali všechny svršky, bylo nám velké horko. Jenže topič si cestou nejspíš zdříml, protože během jízdy teplota začala klesat a při příjezdu do Varny jsme seděli

„Když jsme v ubytovacím voze jeli z Irkutsku do Ulánbátaru přes rusko-mongolskou hranici, přišla nám průvodkyně říct, že dvě hodiny před příjezdem do pohraniční přechodové stanice se zamyká toaleta a odemyká se půl hodiny po odjezdu ze stanice.“

v kupé promrzlí a od úst nám stoupala pára. Po výstupu jsme zamířili rovnou do nádražního bufetu pro horkou polévku.

📍 Za železniční tematikou hodně cestujete. Kde jste třeba byl?

Byl jsem například v Japonsku na železničním kongresu k výročí 50 let šinkansenu i na různých železničních veletrzích – v Birminghamu ve Velké Británii, ve Francii nebo na veletrhu INNOTRANS v Německu. Účastnil jsem se také letní univerzity, kterou organizovalo ASEFEdu. Konala se v Číně, Rusku a Mongolsku a během jednoho měsíce jsme navštívili několik vysokých škol a objeli okruh osmi tisíc kilometrů.

📍 Jak se cestuje po železnici v Mongolsku?

Výborně, protože je tam velmi jednoduchá železniční síť. Jedna trať vede napříč zemí a k ní je jen pár odboček a nákladní trať na východě. Na hlavní trati jezdí mezinárodní vlaky mezi Ruskem a Čínou, v nichž je cestování velmi pohodlné, jelikož v některých vlcích jsou ubytovací vozy, kde má každý své lůžko.

📍 Zabýval jste se tam i doručováním zásilek kočujícím mongolským pastevcům...

Během letní univerzity jsme zároveň plnili různé úkoly. Náš tým měl pro jednu dodavatelskou společnost vyřešit problém doručování zásilek kočujícím mongolským pastevcům, kteří nemají trvalé bydliště. Bydlí v jurtě, kterou si po čase sbalí, a migrují. Pár týdnů jsou na pastvě, až ovce trávu spasou, pokračují dál.

📍 Jaká jste navrhli řešení?

Projekt jsme řešili ve vlaku na Sibíři, kde nebyl internet, takže jsme měli omezené možnosti dělat rešerše a podobně. Pro zjednodušení identifikace lokalit jsme navrhli využití systému 3 words address, kdy lze na jakémkoliv místě určit adresu pomocí pouhých tří výrazů. Navrhli jsme také doplňkový systém, který pastevcům umožňoval na vůz, který jim zásilku přivezl, naložit své zboží, například ovčí vlnu, aby vůz nejel zpátky prázdný. Jak projekt nakonec dopadl, ale nevím.

8 Při cestování po Evropě často nepostřehneme, že jsme přejeli hranice. Z rusko-mongolských hranic máte ale jinou zkušenost...

Cestování vlakem po Evropě je velmi plynulé, ale v Asii hranice mezi státy stále existují a způsobují značná zdržení. Když jsme v ubytovacím voze jeli z Irkutsku do Ulánbátaru přes rusko-mongolskou hranici, přišla nám průvodkyně říct, že dvě hodiny před příjezdem do pohraniční přechodové stanice se zamyká toaleta a odemyká se půl hodiny po odjezdu ze stanice.

9 To je dlouhá doba...

Když si spočítáte, že se toaleta v Rusku zavře dvě hodiny před stanicí, nějakou dobu vlak stojí na hranici, pak přejede do první stanice v Mongolsku, která je také pohraniční, takže se v ní také nějakou dobu stojí, a tato „nezbytnost“ se otevře až půl hodiny po odjezdu, tak vám z toho vyjde několik hodin. Klidně i šest.

8 Je místo, kam byste se chtěl vlakem svézt?

Takových míst je celá řada, například v Ekvádoru je železniční trať, která sjíždí ze čtyř a půl tisíce metrů nad mořem k pobřeží. Před pár lety se tam dokonce dalo cestovat na střechách vozů, to bych si docela rád zkusil.

9 Proč byste doporučil studovat Dopravní fakultu Jana Pernera?

V současné době je velký nedostatek odborníků na techniku, zejména v železniční oblasti. Pokud tedy vystudujete železniční technický obor, můžete si sami vybírat, kde chcete pracovat a čemu se chcete věnovat. V současné době se intenzivně připravuje výstavba vysokorychlostních tratí v Česku, což si vyžádá spoustu dalších odborníků. Správa železnic má navíc na každém oddělení nedostatek lidí. Pokud vás tedy zajímá doprava a železnice, pojdte sem studovat.

Čas

NOC VĚDCŮ NA UNIVERZITĚ PARDUBICE

TEXT Věra Příbylová • FOTO Michal Jeřáb

Noc vědců se vrátila do kampusu s novým tématem Čas. Výzkumníci a popularizátoři ze všech sedmi fakult Univerzity Pardubice ukázali svůj pohled na čas v atraktivní formě. Tisícovka návštěvníků si opět mohla řadu pokusů sama vyzkoušet.

1

FOTO 1: Čas ve všech jeho podobách. Letošní téma Noci vědců Čas propojilo ukázky a pokusy od chemie přes IT až po restaurování v prostorách kampusu a Dopravní fakulty Jana Pernera.

FOTO 2: Celkem šest hodin výzkumníci všech sedmi fakult předváděli, že věda může být zábava, ale i atraktivní představení. Zaujali tisíc návštěvníků.

FOTO 3: Co jsou to časové paradoxy, zjistili zájemci od popularizátorů Fakulty filozofické, od historiků se zase dozvěděli, jak se vyvíjelo měření času od svíčky k orloji.

FOTO 4: Jak se čas dotýká lidského těla a života, ukázali odborníci z Fakulty zdravotnických studií na profesionálních modelech lidského těla, které používají k výuce i vysokoškoláci. Umožňují simulaci různých scénářů akutních stavů v péči u dospělého nebo novorozence.

FOTO 5: Navrhnout dvojkolí pro vysokorychlostní železnici nebo poznat, jak čas ovlivňuje práci dopravních dispečerů. To nabídli návštěvníkům vědci z Dopravní fakulty Jana Pernera nejen v železničním dopravním sále nebo na dopravním dispečerském pracovišti, které je pro výuku studentů jediné svého druhu v České republice.

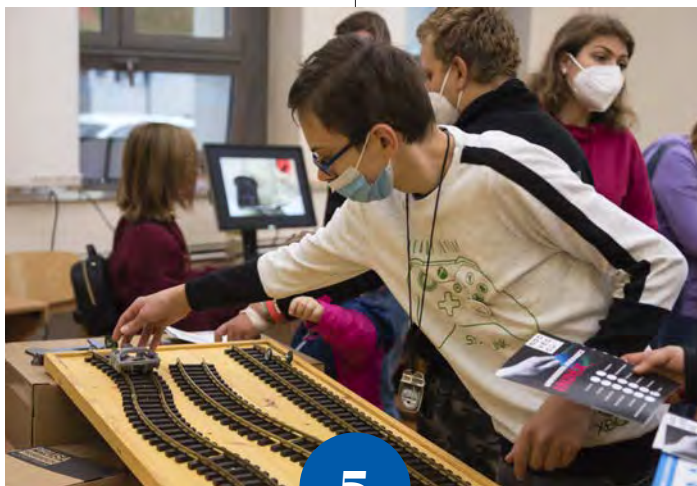
2

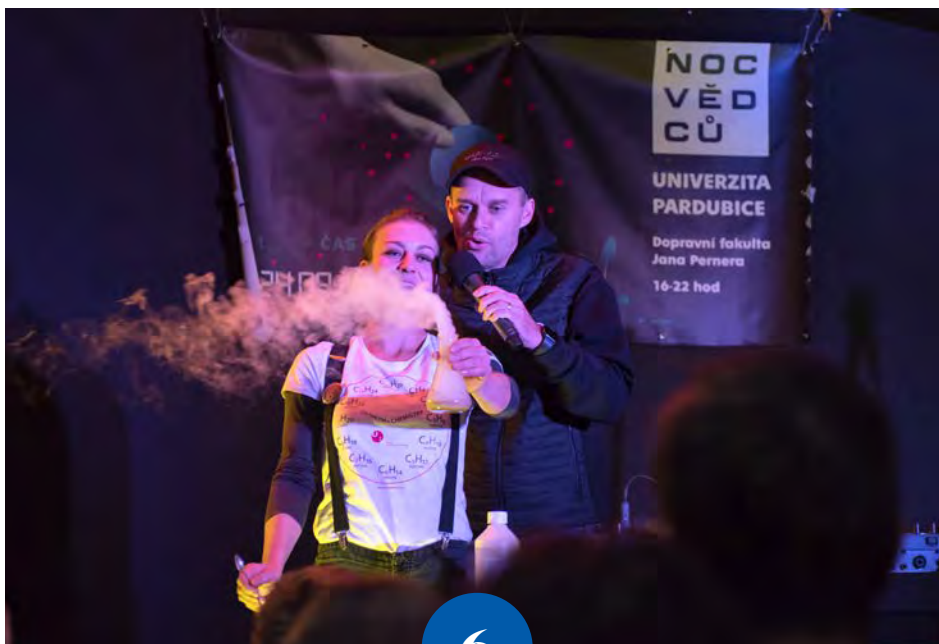
3

4

5

6

7

- Noc vědců vznikla z podnětu Evropské komise v roce 2005. Akce má bořit mýty o vědě i vědcích a ukázat, že věda může být také velmi zábavná a vědci-popularizátoři jsou lidé, kteří ji dokáží poutavě představit dětem i dospělým.
- V České republice se Noc vědců koná od roku 2005 a je zastoupena českými univerzitami, vědeckými ústavy, hvězdárnami a dalšími institucemi. V současnosti probíhá akce pod národní koordinací Ostravské univerzity a VŠB – Technické univerzity v Ostravě.
- V roce 2020 se univerzitám podařilo získat prestižní evropský projekt Marie Curie-Sklodowská, díky kterému se česká Noc vědců dostává i na evropskou mapu.
- Tématem Noci vědců 2021 byl Čas. V předchozích letech to byla témata Světlo a tma, Bezpečnost, Mobilita, Sto let české vědy, Šetrně k planetě nebo Člověk a robot.

FOTO 6: Některé pokusy s časem návštěvníci viděli přímo na podiu, kde je předváděli a komentovali sami výzkumníci s moderátorem Pavlem Cejnarem.

FOTO 7: Zastavit čas a stárnutí se pokusili popularizátoři z Fakulty chemicko-technologické, kteří nabídli dospělým i dětem možnost připravit si vlastní krém nebo šampon obohacený o kyselinu hyaluronovou.

FOTO 8: Po setmění ukázali zajímavosti s časem také vědci z Fakulty elektrotechniky a informatiky. Pomocí hrátek se světlem si děti vyzkoušely vzdáleně řídit osvětlení v budově, seznámily se s funkcí binárních hodin a závodní časomírou. Všechny zaujal malý Teslův transformátor, který hrál hudbu za pomoci výbojů.

FOTO 9: Jak se krajina mění v čase a v jednotlivých ročních obdobích vysvětlili experti z Fakulty ekonomicko-správní, kteří na to využili drony a snímky z terénu.

FOTO 10: Návštěvníci Noci vědců mohli přímo do kampusu Univerzity Pardubice přijet speciální okružní autobusovou linkou z terénu.

STUDENT Z JEMENU

Cítím zde pouto, jako bych sem patřil

TEXT Zaan Bester, Věra Příbylová • FOTO Adrián Zeiner, Depositphoto

Ahmed Ahmed Ahmed Salem odjel, aby ve svém životě něco změnil. Získal vzdělání a zkušenosti. Střední školu absolvoval v Americe a nyní studuje na Univerzitě Pardubice.

🔴 **Ahmede, co vás přivedlo do České republiky?**

Vzdělání. Studuji obor Zdravotní laborant na Fakultě chemicko-technologické. Žiju tady už šest let a moc se mi tu líbí. Pocházím z malé rodiny a se svou matkou, dvěma sestrami a dvěma neteremi žiju v Adenu, městě na pobřeží.

🔴 **Vaše jméno je neobvyklé. Tedy pro někoho z jiné kultury. Mám na mysli ty tři Ahmedy. Vaším rodičům se jméno Ahmed tak moc líbí?**

Když se mě na to lidé ptají, většinou reaguji vtipem. Říkám jim, že v Jemenu zkrátka došla jména, proto mě tak pojmenovali. Opakující se jména jsou ale po někom z rodiny, takže pravdou je, že jsem dostal jméno po svém otci a dědečkovi.

🔴 **Pokud byste měl syna, mohl byste ho pojmenovat Ahmed Ahmed Ahmed Ahmed?**

Mám to v plánu (smích).

🔴 **Ale teď vtipy stranou... Situace v Jemenu není vůbec jednoduchá. V roce 2014 vypukla občanská válka, která trvá dodnes. Jaké to bylo vyrůstat v takových podmínkách?**

Válka není nic snadného. Nemusí mít nutně dopad na ekonomickou nebo sociální situaci, ale na většinu lidí má značný psychologický vliv. Život ve válečné zóně znamená neustálé nálety, nebezpečí, snahu zachránit si život, útoky a přebíhání z místa na místo. Je to moc nebezpečné.

🔴 **Většina z nás si to ani nedokáže představit...**

Prožívat válku na vlastní kůži, a vidět ji v televizi, to se vůbec nedá srovnat. Je to vážně strašná zkušenost. Každý den pocítujete neustálý strach o svůj život. Zároveň to dá vašemu životu nějaký smysl, protože jste to právě vy, kdo přežil, zatímco jiní takové štěstí neměli.

🔴 **Máte někdy pocit viny, nebo to berete jako novou šanci a možnost něco ve světě změnit?**

Zpočátku jsem pocit viny měl, ale vždy jsem se mohl opřít o svou rodinu. Ta mě v cestování podporuje, abych se potom zase vrátil a splatil svým blízkým to, co mi dávají. Podporují mě v tom, že zde mohu zůstat, dokončit si vzdělání, něčeho dosáhnout, vrátit se zpět a být ku prospěchu ostatním. ➔

➊ **Takže na sobě zapracujete, doplníte si vzdělání a vrátíte se domů...**

Přesně tak. U nás doma bych na vzdělání na vyšší úrovni nedosáhl. V zahraničí člověk načerpá zkušenosti, naučí se něco od odlišných kultur, od jiných národů, a pak se může vrátit a také sám něco vybudovat.

➋ **Kvůli covidu jste doma nebyl velmi dlouho. Jste s příbuznými ve spojení?**

Doma jsem nebyl čtyři roky. Jemen je válečná zóna a komunikace s rodinou je proto opravdu těžká. Kdykoliv získají přístup na internet, zkouším se jim dovolat přes sociální média, ale teď jsem je už dva týdny neslyšel.

➌ **Dva týdny? Stává se to běžně?**

Právě že ne. Není to běžné. Snad jsou v pořádku. Nejdelší doba, kdy se neslyšíme, bývá tak týden. Je dobré vždy zjistit, že jsou v bezpečí.

➍ **Před příjezdem do Čech jste rok studoval v Americe. Kde se vzala touha cestovat?**

Můj otec rád cestoval a také byl velmi chytrý, proto mě to také vždy táhlo na různá místa a dlouho jsem snil o životě a studiu v zahraničí. V roce 2011 jsem získal stipendium na střední škole v Americe. Začal jsem zjišťovat, co znamená žít v cizině, jak bych na sobě měl pracovat, a že bych se měl ohlížet po nových příležitostech a zároveň dělat něco pro společnost, jíž jsem součástí.

➎ **Nepřestěhoval jste se do New Yorku nebo Los Angeles, ale do malého venkovského města v Americe, a přijel jste tam během ramadánu. Jak to vnímala rodina, u které jste bydlel?**

Byl jsem u jedné moc milé rodiny, která již dříve ubytovala muslimské studenty. Po příjezdu jsem se chystal půst porušit a oni mi řekli, že nemusím. Dodnes jsem s nimi v kontaktu. Postil jsem se od pěti hodin ráno do devíti večer, ale ve Státech to bylo velmi únavné a dlouhé. Zároveň to byla dobrá zkušenost a příležitost poznat víc sám sebe a získat disciplínu.

➏ **Po příjezdu sem jste bydlel v Mariánských Lázních. Jaké byly začátky v České republice?**

Hned první den jsem se ztratil. Neuměl jsem vůbec česky, ale přesto jsem se snažil komunikovat s lidmi, abych se s nimi sblížil. To jsem prostě já, miluju lidi, miluju život a rád se směju. A když se člověk směje, pak se ani ostatní neubrání úsměvu, smějí se s vámi a přijmou vás.

➐ **Poměrně dlouho jste se věnoval dobrovolnické činnosti, a to nejen v Jemenu, ale i v České republice. Co vás k tomu motivovalo?**

Dobrovolnictví jsem se začal věnovat v roce 2008, a to díky jednomu americkému institutu, kde jsem studoval angličtinu. Každý víkend nás nechávali v rámci praxe dělat dobrovolnickou práci. Tehdy jsem si uvědomil, že přesně tam patřím – k lidem, ke společnosti, jíž jsem součástí. Od té doby jsem naprosto

**„Potrpím si na používání jemenského koření
nebo bylinek, ale vždy se dají najít alternativy.
Dobrý kuchař ví, jak si poradit a pracovat s tím,
co je k dispozici.“**

nadšený z myšlenky dobrovolnictví. Každý víkend budu navštěvovat pečovatelské domy – tady i doma v Jemenu.

❶ Domovy seniorů jste navštěvoval už v Mariánských Lázních?

Ano, mluvil jsem lámanou češtinou a šel jsem do jednoho z domovů pro seniory s tím, že bych potřeboval dobrovolnickou práci. Vedoucí toho zařízení šokovalo, že se tam zjevil cizinec, který u nich chtěl pracovat jako dobrovolník. Chodil jsem za starými lidmi každou sobotu a neděli. Byl jsem jako člen rodiny.

❷ Pomohlo vám to vytvořit si zde jakousi náhradní rodinu?

To je dobrý postřeh. Je pravda, že když pracuji jako dobrovolník, nestýská se mi tolik po domově. Dá se tak zahnat a potlačit pocit, že mi rodina hodně chybí.

❸ Co kromě rodiny vám tu chybí?

Jídlo. Jemenská kuchyně je velmi bohatá na koření a na chutné přísady. Tady to tak není, někdy tu člověk musí jídlo dosolit, opepřit či jinak dochutit. Chybí mi rodina, přátelé. Domov je domov bez ohledu na to, jak těžký tam může život být nebo jak katastrofální situace tam v danou chvíli je. Stále tam zůstává určitá část vašeho já, jsou tam pocity, emoce, vzpomínky, vaše dětství. A ono pouto je zde pořád, i když cestujete po celém světě.

❹ Koření vyvolává pocity a vzpomínky...

Proto mám s sebou i koření. Kdykoli mi chybí domov, něco dobrého si uvařím.

❺ Dokážete uvařit tradiční jemenské pokrmy s ingrediencemi, které zde najdete?

Někdy je to těžké, ale dá se to zvládnout. Potrpím si na používání jemenského koření nebo bylinek, ale vždy se dají najít alternativy. Dobrý kuchař ví, jak si poradit a pracovat s tím, co je k dispozici.

❻ Jaké jsou vaše zkušenosti z České republiky?

Řešíte nějaké potíže, nebo jste zjistil, že integrovat se do života je snadné?

Vstupovat do nové kultury a neumět zdejší jazyk pro mě nebylo snadné. Prý si vystačím s angličtinou! Rychle jsem ale zjistil, že Češi milují svůj rodný jazyk a jako cizinec bych se měl adaptovat na okolí, proto jsem se začal učit a zdokonalovat v češtině. Díky tomu jsem měl příležitost setkat se s novými lidmi. To je také důvod, proč se moje zdejší zkušenost posouvá k lepšímu.

❶ Je pro vás důležité umět česky?

Jazyk je vždy prioritou, a to nejen tady. Jazyk je zkrátka klíčem k srdci lidí. Jakmile jednou překonám strach mluvit česky a obavu ze všech těch chyb, začnu více poznávat společnost, setkávat se s mnoha lidmi a lépe tak poznám místní kulturu. Když mluvím s lidmi v jejich jazyce, spojuje nás to na nějaké hlubší úrovni a otevírá mi to další dveře.

❷ Když se rozhlédnete kolem, jak se Česko a Jemen liší?

Pocházím z pobřežního města, takže mi tu chybí moře a mořské plody. Tady je zase krásná příroda, u nás tak zelená není. Je skvělé si vyjít na procházku a poznávat různá místa, jít i celé hodiny, procházet se po parcích, dýchat po ránu čerstvý vzduch, slyšet zpívat ptáky. Také ta čtyři roční období, to se mi tu opravdu líbí.

❸ Jaká místa vás nejvíce zaujala?

Mám rád Mariánské Lázně, tamní kolonáda je velmi starobylá. V Pardubicích to také miluji, jsou tu parky, kde se rád procházím. Praha je jiná, Karlovy Vary jsou jiné. Jsou zde nádherné oblasti, a to od severu až k jihu a Šumavě. Česko je také jedinečné díky své architektuře. Když začnu mluvit o místech v České republice, hrozí, že se pak nezastavím. Cítím zde určité pouto, jako bych sem patřil. Je to opravdu něco velmi výjimečného.

❹ Od příjezdu jste tedy nelitoval svého rozhodnutí?

Nikdy. Dá se tu dělat mnoho věcí, nabízí se zde spousta zážitků, přičemž je ale důležité umět si o to říct. Vždy chtějte vědět něco víc, zažít něco nového a vždy žádejte o přátelství. Jedině tak poznáte místo, kde pobýváte. Žádejte svět, aby se vám otevřel, abyste poznali nové lidi a naučili se nové věci.

❺ Doporučil byste Českou republiku nebo Pardubice studentům z vašeho regionu?

Rozhodně. Jsem součástí programu mediálních ambasadorů, který provozuje Dům zahraniční spolupráce v Praze. Propagujeme studentský život v České republice a také v Pardubicích, jelikož Univerzita Pardubice je velmi vstřícná. Už mě následovalo asi pět až sedm studentů, někteří tu studují i v češtině.

Z bazénu rovnou za počítač

TEXT Lada Součková • FOTO Adrián Zeiner, Martin Sidorják a archiv Jan Čejka

Loni získal plavec Jan Čejka maturitu, letos bojoval o olympijskou medaili v Tokiu. V září nastoupil na Univerzitu Pardubice, a zatímco studuje obor Informační technologie, pokusí se ladit formu na olympiádu v Paříži.

❗ Pamatujete si, co se stalo v pátek 21. května 2021?

Pamatuju, byl jsem na mistrovství Evropy v Budapešti a podařilo se mi zaplavat limit na olympiádu.

❗ To je sen každého sportovce. Co to ve vás vyvolalo?

Bylo to naprosto neuvěřitelné. V pátek jsem sice moc nevnímal, protože jsem to zaplaval v rozplavbách, takže jsem před sebou měl ještě semifinále, na které jsem se potřeboval soustředit. Nemohl jsem to tedy hned oslavit, ale v sobotu a v neděli se mi to rozleželo a začaly přicházet nejsilnější pocity.

❗ Postup na olympiádu vám v roce 2019 unikl o jedinou setinu. V běžném životě je setina sekundy v podstatě nic, v plavání ale hodně. Zkoumal jste, kde by se dala nahnat?

Setina není skoro nic, ale v plavání rozhoduje a může udělat takto velký rozdíl. S trenérem jsme to hodně zkoumali na videu, dělali jsme rozbor závodu a zjistili jsme, že ta jedna setina se dá najít téměř kdekoli – třeba na rychlejším startu, rychlejší obrátce, lepším výjezdu. Díky tomuto závodu jsme si s trenérem uvědomili, že nám unikalo hodně detailů.

❗ Olympiádu jste měl na dosah. Mistrovství Evropy, kde jste mohl získat letenku, se ale nakonec o rok posunulo kvůli koronaviru. Štvalo vás to, nebo vám to dalo naopak víc času na přípravu?

Štvalo mě to, protože kromě mistrovství se zrušily i další závody. Bylo pro mě těžké hledat motivaci pro trénink, jelikož jsem neměl po dlouhou dobu kde zkusit, jestli se zlepšuju, nebo ne. Sice jsem měl na trénink více času, ale v „pěkně“ zvláštní době, kdy byly všechny bazény zavřené.

❗ Do bazénu jste nemohl několik měsíců. Jak jste trénink nahrazoval?

Nedostal jsem se do vody skoro tři měsíce. Zrovna jsem se vrátil z dvouměsíčního soustředění v Africe a dva dny po příletu všechno zavřeli. Byl jsem ve velmi dobré formě a pak přišel velký výpadek. Snažil jsem se proto trénovat, co to šlo, alespoň doma, kde jsem si udělal posilovnu, trénoval jsem na airbiku na balkóně a chodil běhat.

❗ Lze simulovat plavání a tempa na suchu?

Plavání nenahradí skoro nic. Stále mi scházel pocit, že jsem ve vodě, a bez toho jsem nemohl trénovat správný záběr nebo aby mi voda neprokluzovala. Dá

„Bylo pro mě těžké hledat motivaci pro trénink. Sice jsem měl více času, ale v „pěkně“ zvláštní době, kdy byly všechny bazény zavřené.“

se to trochu napodobit odporovými gumami, které jsem si přivázal a zkoušel si dělat záběr. Svaly se sice zapojily, ale voda tam i tak velmi chyběla.

❶ Jak dlouho trvalo, než jste se dostal zpátky do formy?

Hodně, hodně dlouho. Plavalo se mi potom hrozně špatně. Je pro mě velmi náročné začínat po dlouhé době bez bazénu, necítím tu vodu, necítím ten záběr a přijde mi, jako bych do vody nepatřil. Trvá řádově několik týdnů, než získám pocit, že plavu dobře.

❷ Přes všechny komplikace jste zvládl vybojovat start na olympiádě. Jaká jste měl očekávání?

Samozřejmě jsem chtěl podat nejlepší výkon a překonat osobní rekord. Nečekal jsem, že bych měl na finále nebo umístění, to rozhodně ne, ale chtěl jsem předvést, že jsem v lepší formě. Nakonec se mi to

nepovedlo a svůj cíl jsem nepřekonal. Za osobákem jsem zaostal více než vteřinu, což mě v tu chvíli hodně mrzelo, protože jsem skončil na prahu semifinále. Na začátku jsem vystartoval pomalu a pak už jsem to nemohl dohnat.

❸ Jak se závodilo bez diváků?

Pro mě to tak zvláštní nebylo, protože na plavání v Česku moc lidí nechodí. Navíc jsou plavecké výpravy docela veliké, takže v hledišti seděli plavci, kteří zrovna nezávodili, což nakonec udělalo slušnou kulisu. Ale bylo mi líto, když jsem v televizi koukal na jiné sporty, například na tenis nebo basket, kde byly haly úplně prázdné. Hodně jsem to vnímal také na zahájení, kdy jsme byli na stadionu asi pro 70 tisíc lidí a koukali jsme do prázdných tribun. To bylo dost zvláštní a smutné.

❶ **Měl jste na olympiádě nalakovaný jeden nehet na ruce. Co to mělo znamenat?**

To byl nápad a taková spontánní akce plavkyně Simony Kubové. Zeptala se mě, jestli nechci na nehet namalovat českou vlajku. A já do toho šel. Namalovala mi ji na oba prsteníčky a vydrželo mi to přes celou olympiádu. Když jsem se rozplavával, tak ostatní plavci zvědavě sledovali, co to tam mám.

❷ **Jako vzpomínku na Tokio jste si nechal vytetovat olympijské kruhy.**

Jojo, nejdřív jsem si říkal, že je to takové klišé, protože mnoho olympijských sportovců má toto tetování. Na druhou stranu jsem si od malička sliboval, že jestli se dostanu na olympiádu, nechám si je nakreslit. Teď to vnímám jako hezkou vzpomínku na to, že jsem tam byl. Také je to pro mě motivace na Paříž. Každý den se podívám do zrcadla, vidím olympijské kruhy a říkám si, že jsem ještě s plaváním neskončil a chci v Paříži něco ukázat.

❸ **S čerstvým tetováním se nemůžete nějaký čas koupat. Dodržel jste rekonvalescenční dobu?**

Dodržel, nešel jsem do vody několik dní, aby se mi to zahojilo. Trenér z toho sice moc nadšený nebyl (*smích*), ale já jsem si alespoň odpočinul.

❹ **Jak vypadá váš běžný den?**

Skoro každý den začíná tréninkem. Chodím plavat od šesti hodin, od osmi do devíti jsem v posilovně. Potom musím běžet do školy, kde jsem většinou do 14 hodin. Pak mě od 16 do 18 čeká zase trénink a na konec zajdu ještě do posilovny nebo se protáhnu.

❺ **To je několik hodin tréninku denně. Kde je prostor pro studium?**

V průměru to dá pět hodin denně, takže je těžké najít nějaký čas na učení. Proto se to snažím vmáčknout, kam se dá. Před školou, večer po tréninku, kdy to jde. Často ale přijdu domů a jdu rovnou spát.

❻ **Na jaké pozici je pro vás sport a plavání na stupnici od jedné do deseti?**

Určitě na desítce.

❼ **A vzdělání?**

Vzhledem k tomu, že plaváním se uživit nedá, je pro mě velmi důležité i vzdělání. Plavání má prioritu, ale

vzdělání je hned za ním. Řekl bych tak na osmičku (*smích*).

❶ **A co je tedy na devítce?**

Na devítce by byl čas strávený s mými blízkými.

❷ **Podle čeho jste vybíral vysokou školu?**

I tady hrálo roli plavání. Pardubice byly jasná volba, protože tu máme nejlepší bazén v Česku. Navíc tu mám super trenéra, takže jsem nechtěl nikam odcházet. Zajímaly mě informační technologie, které se vyučují na Fakultě elektrotechniky a informatiky, tak jsem to zkusil.

❸ **Vrcholový sportovec a IT. To asi není úplně obvyklá kombinace.**

To není (*smích*), ale doufám, že to nějak půjde dohromady a poperu se s tím.

❹ **Byl jste na nějakém seznamováku, máte na takové věci vůbec čas?**

Nebyl jsem, protože by to pro mě byl výpadek z tréninku, a to je nepřípustné. To by mě trenér hnál (*smích*). Je pravda, že mi moc času na takové věci nezbyvá. Mám jen tréninky, školu a zase tréninky. O víkendech jsem na závodech, anebo jsem rád, že jsem doma a můžu odpočívat. Mám ale spoustu kamarádů u bazénu, takže socializace mi neschází. Vysokoškolský život spojený s večírky si ale budu muset rozhodně odpustit. Nedávno mi psali kluci, jestli nepůjdu na Příliv, tak jsem jim musel odpovědět, že mám v šest ráno trénink, takže bych to nezvládl.

❺ **Na vašem instagramu mě zaujala jedna věc. Co je to heršl?**

Musím přiznat, že na to se mě ještě nikdo nezeptal (*smích*). Když jsme s kluky z juniorské reprezentace jezdili na soustředění, vymýšleli jsme, čím bychom se mohli zabavit. Tehdy jsme někde v domácích potřebách našli záchodový zvon. Bylo nám zhruba 14, takže nám to přišlo hrozně vtipné. Pak s námi jezdil na všechna soustředění a závody a fotili jsme se s ním, vytvořili jsme mu vlastní instagram a dokonce jsme ho začali fotit se známými plaveckými osobnostmi. Máme jeho fotku třeba s Katinkou Hosszú, László Csehem a podobně. Všichni na nás nejdříve tak zvláštěně koukali, ale nakonec se vyfotili.

„Vzhledem k tomu, že plaváním se uživit nedá, je pro mě velmi důležité i vzdělání. Plavání má prioritu, ale vzdělání je hned za ním.“

O PAMÁTNÍKU ZÁMEČEK

s absolventy Fakulty filozofické
Blankou Zubákovou a Vojtěchem Kynclem

TEXT Jan Pražák, Věra Příbylová • FOTO František Záruba, Památník Zámeček a archiv UPCE

❶ Památník Zámeček v Pardubicích je místo, které se z idylické obory změnilo v nacistické popraviště. Jaká je jeho historie?

Vojtěch Kyncl (VK): Na konci 19. století vystavěl hrabě Larisch Mönich lovecký zámek na okraji Pardubic. Krásné místo mělo vítat hosty z celé Evropy při příležitosti parforsních honů. Vila ztratila svůj účel po první světové válce, kdy se po několika letech stala majetkem československé armády.

Blanka Zubáková (BZ): V těsné blízkosti budovy byly postaveny nové ubikace, stáje a jízdní. Se vznikem protektorátu Čechy a Morava zabrala kasárna nacistická pořádková policie. Úkolem jednotky byla „ochrana“ místních průmyslových podniků před sabotážemi, stávkami...

VK: Po atentátu na Reinharda Heydricha se tato jednotka společně s gestapem účastnila pročišťování obcí a volné krajiny po celém Pardubicku. V červnu 1942 zde pořádková policie společně s gestapem zřídily popraviště. Od 3. června do 9. července 1942 zde nacisté nechali zavraždit 194 osob, jejichž těla byla zpopelněna v krematoriu.

BZ: Město Pardubice se před pěti lety rozhodlo uskutečnit náš ideový návrh expozice. V České republice je unikátem, že vznikla nejen nová expozice, ale především na míru upravená nová moderní stavba.

❷ Hrál právě pieta místa roli při tvorbě konceptu nové expozice?

BZ: Pietta místa byla od začátku zcela zásadní. Stav, který jsme na Zámečku před několika lety viděli, byl neutěšený. Místo lidé navštěvovali prakticky pouze při pietních akcích. Díky univerzitě a studiím v zahraničí jsme získali nové prameny a možnost jejich propojení s vědeckými poznatky o holocaustu, viktimologii nebo trestněprávním stíhání válečných zločinců.

Velkou oporou nám byly místní archivy, ale také zahraniční instituce, jejichž dokumenty jsme mohli v digitální podobě před-

stavit. Právě multimediální forma umožňuje doplňování a úpravu expozice.

VK: Ústřední téma expozice vychází z disertační práce, kterou jsem obhájil v roce 2011 na Univerzitě Pardubice. Prezентujeme více než 700 fotografií a písemných dokumentů, které se týkají plánování a realizace hromadného ničení lidských životů, československého odboje, kolaborace nebo poválečného vyrovnání s dosud nepoznanou mírou násilí.

Dokumenty pocházejí z českých archivů i archivů v Německu, Ruské federaci, Velké Británii a Izraeli. Unikátní záznamy protektorátního rozhlasu, vysílání BBC, či filmy z 30. let z Pardubic a stíhání válečných zločinců po válce v Norimberku a v Praze mají více než hodinovou délku.

Výhodou expozice je její vrstevnatost. Můžete si ji prohlédnout za 30 minut, nebo se začít a strávit v ní několik hodin. Velké díky patří také Východočeskému muzeu v Pardubicích, vlastníku vystavovaných předmětů, a Paměti národa, jež nám poskytla filmové záznamy pamětníků z Pardubicka, kteří přišli na popraviště o své blízké nebo prošli Osvětimí.

❸ Jaké další aktivity plánujete?

BZ: Tým edukátorů a průvodců pod vedením ředitele Viktora Janáka připravuje vzdělávací aktivity pro základní a střední školy, ale také rozhovory s hosty. Přednášet k tématu budou i odborníci z univerzit a Akademie věd ČR. Setkávání chceme zvláště v pozdním jaru zaměřit na neformální kulturní zážitky, které budou pro studenty, ale i třeba jejich rodiče nebo mladé rodiny poklidným trávením volného času.

VK: Snažíme se i o užší propojení s Larischovou vilou a snad se podaří prolomit generační bariéry. Památník půjde cestou, která chce upozorňovat na následky nenávisti, agrese a být prevencí proti šíření zlovolných idejí a ideologií. Nesmíme zapomínat, že žít ve svobodné zemi není samozřejmé.

Podcast Univerzity Pardubice

Rozhovory s inspirativními osobnostmi

Poslouchejte třeba hned

na Spotify

**UPCE
active**

Už brzy!
eshop.upce.cz